

1 הספר הזה הוא תורת כהנים ולויים¹, יבא בן עניני הקרבנות כולן ומשמרת המשכן², כי כאשר היה ספר אחד בענין תגלות והגאליה ממנו, והשלימו בענין אהל מועד וכבוד השם אשר מלא את המשכן³, ציהו בקרבנות ובשמירת המשכן שהיו הקרבנות כפרה להן ולא יגרפו העונות לסלוק השכינה⁴, וצוה בכהנים הנגשים אל ה' שיתקדשו⁵, שהזהיר על טומאת מקדש וקדשו⁶, וגם שלא יחרסו לעלות אל ה'⁷, כמו שאמר דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת⁸, כאותרת⁹, פן יחרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב¹⁰, ואחר כך יגביל המשכן כתגבלת הר' סיני¹¹, בעת היות שם כבוד אלהי ישראל¹², ותנה רוב הספר הזה בקרבנות, בתורת הקרבן והמקריבים ובמקום שיתקרב בו ויצטוו בו קצת מצוות נגדרות עם אלה, כי מתחלה צוה בקרבנות הנדבה ואסר החלב והדם בעבורם¹³ ואחרי כן¹⁴ צוה בקרבנות¹⁵ החטא, ונגרר אחר זה להזכיר המאכלים האסורים בעבור שהם בטמאים, והאוכל או הנוגע בהם בכל קדש לא יגע ואל המקדש לא יבא, ואם נכנס שם בטומאה יהיה חייב קרבן עולה ויורד שהזכירו כבר¹⁶, והוצרך להזכיר תורת המצורע ומשפטי הילדת הנוב והזבה לחייב אותם בקרבן ולהזהיר עוד מטומאתם כאשר אמר בסופם, והזרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימותו בטומאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם¹⁷, ונגרר אחר זה שיהיה על העריות כי משכבם מטמא, ועונם יקרא טומאה¹⁸, גורמת לסלוק השכינה ולגלות¹⁹, ועוד כי השוגג בהן מחייב החטאת שהזכיר כבר בואם נפש אחת חטאת בשגגה²⁰, ואחרי כן הזכיר מצות השבת ומועדי ה' בעבור הקרבן, כמו שאמר אלה²¹ מועדי ה' וגו' להקריב אשה לה' וגו', ורוב פרשיות הספר הזה ידבר בהן עם הכהנים, דבר אל אהרן ואל בניו²², צו את אהרן ואת בניו²³, ובפרשת קדושים קצת מצות לבני ישראל ורוב נגדרות עם עניני הקרבנות או בדומים להם, ובמקומם אפשר בעזרתו של הקב"ה:

(1)
הקרבן
הוא

1 ולימדנו התורה עפ"י באור הרמב"ן דרך בלימוד התורה, כשעוסק בענין אחד נכון ללמוד ענינים הצריכים הנגדרים מאותו ענין או הסובבים אותו הן באופן ישר הן בעקיפין כגון כשלומד בענין הקטרת אימורים ילמד בדיני איסור חלב דם, וכן כשעוסק בקרבן עולה ויורד ילמד הלכות עדות או שבועה הנורמים להביא את הקרבן וכן בכל ענין יקיפו מכל צדדיו וקדוקיו ופרטיו, והלכות קרבנות גורמים ללימוד תורת שבת והמועדים.

6 והתועלת מזה שיהיה דבוק ע"י תורתו לשכינה, לביה"מ שהוא מקום השכינה, ועוד שכה"ת כולה ענין אחד הוא, ואיסור מלאכה ביו"ט קשור לקרבנות החג, ויש לבאר למה לא הזכיר במפורש בפי' אמור בפרשת שבת קרבנות של שבת, אלא הזכירם באופן כללי מלבד שבת ה', ואולי משום דעבודה דוחה שבת, משא"כ ביו"ט דגם מלאכת או"י הותרה בגבולין, ולא תהא כירתך מלא וכירת רבך חסר, ונמצא שעבודת הקרבנות ביו"ט הן מעין צורת החג, משא"כ בשבת הן כאילו דחיית השבת, ויש לעי' למה לא הזכיר מצות הקהל בספר ויקרא שהיא תלויה בביה"מ.

11 וכן מצינו בתלמוד שמתגלגל מענין לענין באותו ענין, והשאיפה צריכה להיות להשתלם בכל מקצועות התורה, ולא להתמחות רק בענין א', כי מי שעוסק רק בענין אחד, גם ענין אחד אין לו, ותוכן דברי הרמב"ן שכל או רוב הענינים שבספר ויקרא שייכים לעניני ביהמ"ק הן באופן ישר הן באופן בלתי ישר.

(2)
3618
10

1 עקב ענוה יראת ה' עושר וכבוד וחיים¹, שלמה המלך עליו השלום [הודיענו בפסוק הזה שבמדת הענוה יש כמה מעלות טובות נקשרות עמה, ועל דרך הפשט באור הכתוב כי השכר והתועלת המגיע מן הענוה בעולם הזה הוא ארבעה דברים, והן: יראה, ועושר, וכבוד וחיים, כי מדת הענוה היא מדה גופנית בחברת הבריות, והוא שיהיה האדם ביישן וסבלן, מלבד הבריות ומדבר בטובתן, ויהיה שומע עלבונן ושותק, ומתוך המדה הזאת הגופנית יעלה האדם למדת היראה שהיא מדה שכלית ויבא גם כן לידי עושר, כי בעל הענוה² הוא שמח בחלקו, וידוע כי הון עתק ימעט בעיני האדם עם הגאווה ויספיק לו מעט³ עם הענוה, וכיון שהוא מסתפק במועט ואיננו מתאוה אל היתרונות והוא שמח בחלקו הנה זה עושר, וכמו שדרשו רבותינו ז"ל⁴: איזהו עשיר עשיר השמח בחלקו, ויבא גם כן לידי כבוד, כי כשהוא נמנע מהתאוות והוא שפל רוח ושיספיק לו מה שעלה לחלקו הנה זה לו כבוד, והוא שכתוב: ושפל רוח יתמך כבוד⁵, וכתוב: ולפני כבוד ענוה⁶, כי מי שיש לו כבוד מדת הענוה קדמה לו כבר, ויבא לידי חיים, כי המתאווה אל היתרונות הנה הוא דואג כאשר לא יעשר⁷ ולא יקום הילוך⁸ כתאות נפשו, וחיינו חיי צער על שלא השיג כל חפצנו והדאגה מקצרת החיים⁹, נמצא מצטער על עולם שאינו שלו¹⁰, אבל השמח בחלקו לא ידאג על מה שלא קנה ומלט מן הדאגה ויחיה חיי שלום, ועל דרך המדרש¹¹: עקב ענוה יראת ה'¹², מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב¹³ לסוליתה¹⁴, וכתוב: ראשית חכמה יראת ה'¹⁵, וכתוב: עקב ענוה יראת ה'¹⁶, עשו¹⁷ מלת עקב מלשון

(3)
הקרבן
ל' ק"ח

(1)

עָקַב, ולמדנו מזה כי מדת הענוה גדולה מן החכמה, כי היראה שהיא בראש החכמה הלא היא עָקַב לרגלי הענוה. וידוע כי לכל מדה שבמדות יש שתי קצוות, קצה ראשון וקצה אחרון, ועוד יש שלישי והוא המצוה, ומדת הענוה היא ממוצעת כי היא אמצעית בין הקצה הראשון שהוא הגאווה והקצה השני שהוא השפלות. והנה המצוה בכל המדות הוא הדבר הדינאי והטוב לאדם שיבור לו ושיתנהג בו ושלם יטה לאחד מהקצוות שהוא דבר רע ומר²⁵, ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום: פלס מעגל רגלך וכל דרכיך יכונו²⁶. כיון בזה להזהיר את האדם שידריך את עצמו במצוה שתי הקצוות, כלשון הפסוק שהוא ממוצע בין שתי הכפות, שזה בשוה ואינו יוצא לחוץ, ואז יכונו כל מדותיו, כי הוא דרך הישר ללכת בו, וזה שהוסיף באור ואמר²⁷: אל תט ימין ושמאל²⁸, כלומר שילך באמצע ולא יטה לאחת מהקצוות. אבל במדת הענוה²⁹ הוזהרנו בה שיטה האדם את עצמו אל הקצה האחרון שהוא מדת השפלות ולא יבחר להשאר בדרך המצוה פן יתקרב לגבול הגאווה שהיא המדה המגונה המזקת האדם והמטרדת אותו בגוף ובנפש מן החיים המקריים ומן החיים הנצחיים, ועל זה אמר ד"ל במוסרם: מאד מאד הוי שפל רוח³⁰, וכפלו המלה באמרם, מאד מאד' ללמד דעת את העם שיטה עצמו אל הקצה האחרון שהוא השפלות לפי³¹ שמדת הענוה מפוארה ומעולה ומעלתה עצומה ומפורסמת לעין, לכך הוזכר דוד המלך עליו השלום על עצמו: לב נשבר ונדכה³², ואע"פ שהיה מלך גדול ונביא, וגדול שבשבעים זקנים, וכענין שכתוב: יושב בשבת תחכמוני³³, הפליג על מדת הענוה וקרא עצמו: לב נשבר ונדכה, וכן מצינו במשה רבינו ע"ה שהיה ראש הנביאים כלם ולא שבתו הכתוב בשאר המדות העליונות שהיו בו רק במדת הענוה, והוא מה שאמר: והאיש משה ענו מאד³⁴, והוזכר, מאד' לבאר כי משה רבינו ע"ה לא רצה לעמוד על המצוה בלבד שהוא לשון ענו, אבל הטעם עצמו מן המצוה אל צד השפלות ועל כן הוזכר, מאד' [2]. ומכלל ענותנותו ושפלותו* מה שמצינו שלא רצה לבא אל אהל מועד בעוד שהיה תאהל טמון ומכוסה בענן הכבוד, כענין שכתוב: ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן³⁵, ואע"פ שכבר נאמר לו מפי הגבורה: ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרות מבין שני הכרובים³⁶, לא ערב את לבו³⁷ לבא אל אהל מועד, לא להתנבא בתוכו ולא להתפלל ולהקריב קרבן עד שנתן לו הקב"ה רשות וקרא, והוא שכתוב ויקרא אל משה ויברך ה' אליו מאהל מועד לאמר.

(4)
100

11

16

7

76

א (א) ויקרא אל משה. לשון קריאה הוא לשון כבוד³⁸, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר: וקרא זה אל זה ואמר³⁹. ומצינו שמתוך קריאתו של הקב"ה לנביא תתברר אמתת שלשה ענינים שהם שרשי התורה ופנת האמונה, ואלו הם: חדוש העולם וענין מתן תורה לישראל, וענין תחיית המתים, ושלשה ענינים אלה הראשון בראשית הזמן, והשני באמצעות הזמן, והשלישי בסופו, וכל אחד ואחד מחייב לחברו, כי נבואת הנביא עדות ברורה על ההשגחה*, וההשגחה מופת על החדוש העולם*, וכיון שהעולם מחדוש וההשגחה שופעת שם, ראוי שתתן בו תורה שבה יוכיז הבריות לתחיית המתים שהוא סוף התענוג ותכלית השכר בתכלית הזמן, ובכל אחד משלשה ענינים אלה מצינו לשון קריאה. מתן תורה הוא שהוזכר ישעיה הנביא: שמע אלי יעקב וישראל מקוראי אני הוא אני ראשון אף אני אחרון⁴⁰, הוזכר בכאן שלש היות, הוה והיה ויהיה. והנה הכתוב הוה מדבר במתן תורה⁴¹, וידוע כי באותו מעמד נתפרסם הקב"ה שהוא ראשון ואחרון והוה בכל הזמנים כלן⁴², וזוהו אמר, וישראל מקוראי' כי הוא המקורא בסיני בשני שמות אלה, יעקב וישראל, הוא שכתוב: כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל⁴³, הרי שהוזכר בענין מתן תורה לשון קריאה. החדוש העולם הוא שהוזכר בכתוב שאחריו: אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדו⁴⁴, להורות כי חלקי המציאות כלם והם מעלה ומטה נקשרים זה בזה, אי אפשר להמצא זה בלא זה. תחיית המתים מצינו בו גם כן לשון קריאה, הוא שאמר דוד המלך עליו השלום: אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואי⁴⁵, וכתוב: יקרא אל השמים מעל⁴⁶, ואל ואל הארץ לדין עמו⁴⁷, ודרשו רבותינו ז"ל⁴⁸: יקרא אל השמים מעל* זו נשמה, ואל הארץ לדין עמו, זו הגוף, והכוונה כדי לתת דין וחשבון לזמן תחיית המתים. הא למדת שקריאתו של הקב"ה לנביא כוללת שלשה ענינים אלה שהם עקרי התורה, ויש בכל אחד ואחד מהם לשון קריאה, ולכן התחיל הספר השלישי הזה בלשון קריאה, החדוש העולם הוזכרו בספר בראשית, מתן תורה בספר ואלה שמות, תחיית המתים בספר ויקרא⁴⁹, הרי לשון ויקרא כולל את שלשתם.

34

41

46

(5)

26

2317

ויקרא אל משה ופרש"י לכל דברות וכו' קדמה קריאה לשון חיבה, לשון שמלאה"ש משתמשים בו שנאמר וקרא זה אל זה, ע"ש. וצ"ל למה מפרש רש"י זאת בקריאה זו ולא בסנה שנאמר ויקרא אליו אלוקים, וכן בקבלת התורה שכתוב ויקרא ד' למשה.

אבל בעקידה כתיב ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו, וכן הוא בכל הקרבנות, אדם כי יקריב מכם, וקרבנות

(2)

הבהמות באים תחת האיש, ובתענית אומרים שמיעוט חלבי ודמי
הוא נחשב כקרבן. ואכן כל היסורים ממרקין עונותיו של אדם מפני
שמתישן את כחו חלבו ודמו. וכל יסורי ישראל מיני קרבנות הם,
לכן מרמו בזה רש"י שבכל עניני קרבנות אפילו באלו שאדם כי יקריב
מכם, היינו קרבנות היסורים שמן עצמותו מקריב, נדע שג"כ קריאה של
חבה של הקב"ה המת.

(6) ע

"והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" (א. ה.)

1 יהודי צריך שיהיה בו את מידת הזריזות למצוות עשה לקום ולעשות. ומאידך
צריך את מידת העצלות למצוות לא תעשה שבהם צריך להתעצל, ולא לעבור על
המצוות. כפי שאמר התנא באבות, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגיבור כארי
לעשות רצון אביך שבשמים. מצד אחד רץ כצבי למצוות עשה, ומצד שני גיבור
כארי להתגבר על היצר במצוות לא תעשה, וכפי שנאמר (במדבר כד, ט) "כרע רבץ
כארי" שירבוץ ויתעצל ולא יעבור על לא תעשה שבתורה.

(7)
אשר
לענין
ה

וביותר צריך להיזהר האדם שלא יעשה ההיפך ח"ו, שיהיה זריז בלא תעשה,
ובמצוות עשה יתעצל. ובספר "ליקוטי חז"ל" הביא לכך משל לסוחר אחד שישב
בבית המדרש ולמד תורה, ובתוך כך הגיע לביתו איזה סוחר לעשות עמו עסק,
וכשלא מצא את בעל הבית הלך לסוחר אחר וסגר עימו על העיסקה. כשהגיע בעל
הבית הסוחר מבית המדרש ושמע שחיפש אותו הסוחר, כעס על בני ביתו, מדוע
לא באו לקרוא לו מבית המדרש, להודיע לו על הגעתו של הסוחר. למחרת באו

גובי מיסים לבית ושאלו היכן בעל הבית, אמרו להם חכו רגע, בנתיים הלכו בני
הבית לבית המדרש וקראו לסוחר שיבוא מהר הביתה כי מחכים לו. כשהגיע לבית
וראה שהעומדים שם זה גובי המיסים, אמר לעבר בני הבית שוטים שכמותכם,
כאשר בא אלי סוחר לעשות עימי עסקה לא מיהרתם לקוראני לבוא לבית, וכשבאים
פלחתי המיסים אתם ממהרים לקוראני לבוא? בדיוק צריך להיות ההיפך. וכן הוא
הנמשל שבמצוות עשה צריך את מידת הזריזות, ולמצוות לא תעשה צריך את מידת
העצלות ולא להיפך.

והנה האדם החוטא החליף את הדרך הנכונה, לקח את הזריזות לעבירות ואת
העצלות למצוות, לכן כשמביא קורבן בא לכפר על שתי המידות הללו, ומקריב את
הדם והחלב, "הדם" מורה על הזריזות והתריצות, דם חם שעשה בו עבירות. והחלב
מורה על הקרינות והעצלות שלקח. לעשיית המצוות, וכעת על ידי הקרבת הקורבן

(8) נא
מכ

חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם
כל חלב וכל דם לא תאכלו (ג' י"ז)

וחק אינם מקלקלים, אך עיקר טעם איסורם הוא מפני שמקריבין אותם
למזבח, ואין מן הדין לשמש בהם להדיוט, ונחשבו כמו הוקדשו לקודש,
וכמו שכתוב בפרשה אחרי (י"ז י"א) כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי
לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם, ועל כן אמרתי לבני ישראל כל נפש
מכם לא תאכל דם (ועיי"ש לפנינו), וכן הדבר בחלב שהוקדש להקטרה על
המזבח, ואם כן יתחייב, כי במקומות שחזו לירושלים שאין מקריבים או
בזמן שאין מקדש ואין קרבנות, או יותר חלב דם כינו שאין עושה מזבח
עליהם, על זה בא הכתיב להורות, שאיסור של חלב דם אינו מצד הקודש שבהם
לבד, מצד עלייתם למזבח, אך גם מפני טבעם ותכונתם שלהם, שמולידים
למזבח רעות בנפש האדם ומטמטים את הלב, כמו שבארנו במאמר הקודם,
ומתחייב מזה, שאם בשעת (בזמן) הקרבת קרבנות אסורים הם מפני שהוקדשו
לקודש, להקרבה, כהוראת הלשון בפרשה אחרי שהבאנו — הנה גם בזמן
ובמקום שאין מקדש ואין הקרבה אסורים גם כן, ואיסורם או מצד עצמן,
מצד תכונתם, כמבואר. וזוהי כונת הלשון לדורותיכם בכל מושבותיכם.

הנה אחרי דאיסור אכילת חלב ודם הוא איסור בגופם וביסודם, מפני שהם
מקלקלים את המצב הגופני והרוחני של האדם, כמו שבארנו במאמר הקודם —
אם כן מיותר הלשון "לדורותיכם בכל מושבותיכם" כי הן תכונתם לא תשתנה
בכל מקום ובכל זמן, וכעין מה שהקשו בגמרא קדושין (ל"ז ב') על הפסוק
בפרשה אמור (כ"ג ג') שבת היא לה' בכל מושבותיכם, מכדי שבת חובת
הגוף היא למה לי דכתב רחמנא בכל מושבותיכם. ועוד דיוקים כאלה
בגמרא שם.
ואף כי בגמרא שם אמרו לענין לדורותיכם דכתיב גבי קרבנות, דהוי
אמינא, הואיל בענינא דקרבנות כתיב הוי אמינא דנאסרו רק בזמן שיש
קרבנות — אבל זה קשה לעצמו, דמה שייכות לאיסורם של חלב דם עם
קרבנות, כיון דאיסורם הוא מצד עצמם, מצד תכונתם, כמו שבארנו במאמר
קודם.
אך אפשר לומר, דבא בזה להעיר, משום דיש סברא לומר, שיסוד איסורם
נאמת אינו מצד עצמם, יען כי אפשר שאם משתמשים בהם במדה ובגבול

(3)

האדם החוטא ומביא את קרבן כפרתו אל משכן ה', צריך להתוודות על עוונתו ואז תירצה לו כפרתו. הוידוי הוא מעיקרי הכפרה. ועכשיו שביט המקדש חרב, ואין לנו מזבח כפרה ואין קרבן, עדיין נשאר לנו הוידוי

לרצות על עוונותינו. וכשגומר אדם בדעתו לחזור בתשובה שלמה על חטאיו, הדבר הראשון שעליו לעשות הוא הוידוי, לפרט לפני ה' ברוך הוא את עוונותיו אשר חטא בהם, להתחרט עליהם בכל לב ולקבל על עצמו קבלת אמת שלא יחזור וישגה בהם.

6
פני
הגור.

והענין יובן יותר על פי משל: עשיר אחד עשה לבנו הקטן חליפה חדשה שהיתה מבהיקה ביופיה. הילד לבש את חליפתו והלך להתגאות ולהשתבח בה בפני חבריו. לא נזהר הילד בהילוכו ומעד ונפל אל תוך שלולית בוץ והחליפה נתקלקלה כולה. הבחין הילד שחבריו ראוהו בקלקלתו והבין שאם הוא לא יקדימם, הם יבואו לפני אביו וילשינוהו על אי זהירותו, והוא יהיה צפוי לעונש, מה עשה? בעוד שחבריו עומדים ותוהים עליו על כשלונו, קם בזריזות ורץ מיד ובא אל אביו בבכי ובדמעות שליש והתוודה לפני ואמר: ראה, אבא רחמן, לא נזהרתי בהילוכי בדרך ומעדה רגלי ונפלתי בבוץ וחליפתי החדשה נתקלקלה. אוי מה אעשה עכשיו?

אל תדאג בני יקירי - ענהו אביו ברוך וברחמנות - אעשה לך חליפה חדשה ונאה מזו, אבל מעתה תהיה כבר זהיר ביותר. הילד נישק את ידי אביו ומחה את דמעותיו. בצאתו את הבית ראה את חבריו כשהם באים אל אביו להלשינו. קדם את פניהם ואמר: אוי, חברים רעים, כבר ידוע המעשה לאבי וגם כבר סלח לי על כך, ואין לכם מה לעשות אצלו.

הנמשל מובן מאליו. ואפשר שלזאת נתכוון דוד המלך בתהלים (י. ט): "סורו ממני כל פועלי אוף" - המשטינים והמקטרגים העומדים עלי לקטרגני, "כי שמע ה' קול בכי" - כבר התוודיתי לפני ה' בעצמי בבכי ובחרטה, והוא גם כבר סלח לי (ילקוט מאמרים).

10
כח פה רב יק

עיקר הקרבן - הלב הנשבר

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" (י. ב.)

המדבש (ויקרא רבה, פרשה ז), הביא כאן את הפסוק (תהלים נא, יט) "זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אֵילוקים לא תבזה", ובהמשך אמר המדרש: "מנין למי שהוא עושה תשובה שמעלין עליו כאלו עלה לירושלים ובנה את בית המקדש ובנה את המזבח ומקריב עליו כל הקרבנות שבתורה - מן הדין קריא (=מפסוק זה) 'זבחי אלהים רוח נשברה וגו'."

6 מה עניינו של מדרש זה דוקא לפסוק שלפנינו?

הגאון רבי משה יהודה ליב זילברברג מקוטנא, בעל שו"ת "זית רענן", ביאר זאת על פי מה שכתב ב"ספר תכריתות" להר"ש מקינון (בתי מדות, תחילת בית ד'), שהרי כל מקום שנואמר לשון "צו", הרי זה לדורות, ואם כן היה קשה למדרש: למה נאמר כאן לשון "צו", והרי בזמן שאין בית המקדש קיים - בטלה עבודת הקרבנות? והמדרש מיישב בפסוק "זבחי אֵילוקים רוח נשברה" - וכיוון שכל תכלית הקרבן היא הרוח הנשברה, הרי תכלית זו יכולה להתקיים גם עכשיו, כי מי שעשה תשובה מעלין עליו כאלו עלה לירושלים והקריב את כל הקרבנות שבתורה, ולכן שייך בקרבנות לשון "צו".

בשבת כך, הוסיף הגאון מקוטנא וביאר את הפסוקים הסמוכים בתהלים (נא, יח-כא): "כי לא תחפץ זבח ואתנה עולה לא תרצה. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים. אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים".

ע"ב

וכך כוונת נעים זמירות ישראל: "כי לא תחפוץ זבח ואתנה" - אתה, הקב"ה, אינך

חפץ בקרבן או צדקה שהאדם מדמה בנפשו שהוא הנותן אותם, אלא צריך האדם לדעת כי הכל מה' ומשלו נתן, וכל חפץ ה' הוא בלב הנשבר של האדם בעת הקרבת הקרבן, שיחשוב שכל המעשים שנעשים בבהמה זו היו ראויים להיעשות בו בעצמו. והוסיף הכתוב ואמר: "זבחי אלהים", עיקר תכליתם הוא "רוח נשברה", שהרי "לב נשבר ונדכה", אפילו בלי זבח לקרבן, "אלהים לא תבזה", ואם כן גם כשאין לנו בית המקדש יכולה להתקיים תכלית הקרבן, אולם בכל זאת אנו מתפללים ומבקשים מהקב"ה: "היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים", ואז לא נצטרך להסתפק בלב נשבר בלבד, אלא "אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים!"

שו"ת "זית רענן", חלק ב' - ליקוטי הידושי תורה

"אמר רב יהודה האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחזי אילני דקא מלבלבי, אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם" (ברכות מ"ג ע"ב).

(12)
אמר רב
יהודה האי מאן
דנפיק ביומי ניסן
וחזי אילני דקא
מלבלבי

הנה כבר דנתי במקום אחר אם יש קפידא לברך ברכת האילנות דוקא ביומי דניסן או שמא לא דיברו חז"ל אלא בהווה וכל זמן שהאילנות מלבלבין הוא הזמן הראוי לברכה זו. (עיין שו"ת מנחת אשר ח"ג סימן י"ד).

ונראה ליתן טעם לקשר שיש בין ברכה זו ליומי דניסן דוקא.

בפנימיותה של ברכה זו י"ל דהלא אמרו חז"ל (ר"ה י"א ע"ב) "בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל". בחודש ניסן נגאלו אבותינו ממצרים ובחודש ניסן עתידין ישראל להגאל גאולת עולם לעתיד לבא במהרה דידן.

וכבר אמר חז"ל (סנהדרין צ"ז ע"ב):

"אמר רב כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה

ומעשים טובים".

(1) ובגמ' שם (צ"ח ע"א):

"ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל ל"ז ח') ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל".

פריחת האילנות ובישול הפרי סימן הם לבוא הגאולה "ואין לך קץ מגולה מזה".

וכשם שלבלוב בימי האביב, אחרי ימי הקרח של עונת החורף שבו נושרים כל עלי האילנות, חזעץ עומד ערום ועריה ואין בענפיו לא פרי ולא פרח לא עלה ולא נץ, ונראה הוא יבש כמת, בבוא חודש האביב הנצו הרימונים ויציץ ציץ ויצא פרח, ופרח זה הלא הוא תחילת הפרי.

כך גם גאולת ישראל, בוא יבוא קמעא קמעא, ולאחר ימי הגלות האחרונים, שבהם אין פרח ואין פרי וכאלו אבדה תקוותם שוב ילבלבו ויוציאו הרי ישראל את ענפיהם ואת פירותיהם ישאו לעמו ישראל, והגאולה

(5)